

Kansainvälinen asiantuntijaryhmä tutustui toukokuussa 2013 Pirkanmaan kehittämisfilosofiaan ja erityisesti ICT-alan murrokseen ja äkillisen rakennemuutoksen hallintaan kehitettyyn Tampere New Deal -konseptiin. Vierailu oli osa Smart Europe-hanketta, jossa arvioidaan innovaatioita ja uusia työpaikkoja synnyttäviä toimintatapoja ja prosesseja eurooppalaisilla alueilla.

Seuraavassa joitakin poimintoja raportista suomeksi:

ALUEELLISESTA STRATEGIASTA

Rakennemuutoksia on kohdattu ja niistä on Pirkanmaalla selvitty kautta historian. Rakennemuutosvaiheet tunnistetaan ja niihin varaudutaan strategiatyössä. On syytä olla ylpeitä siitä, mitä on saatu aikaan ja opittu, ja jatkaa samaan malliin pitämällä muutoksen hallinnan kulttuuria elävänä. On päästävä ”It’s nothing!”- mentaliteetista. Vaarana voi kuitenkin olla liika sisäänpäin kääntyneisyys, jos päätökset tehdään pienissä epävirallisissa piireissä. Jos asia virallisesti ole kenenkään käsissä, voi tärkeää informaatiota hukkaa..

Alueen strategioissa ja monipuolisessa työkaluvalikoimassa näkyy painotus innovaatiotoimintaan ja uusien työpaikkojen kehittämiseen. EU-hankkeita on tehokkaasti käytetty kehittämisprosessien rakentamisen. Arvioitsijat kuitenkin muistuttavat, että projektimaailmassa on vaarana, että liikkeelle lähdetään aina nollostakaan eikä hyödynnetä kaikkea olemassa olevaa tietoa. Myös hankkeiden tulosten käytäntöön vieminen jää usein puolitiehen.

Systemiä tai prosessia kuvaavan esitystavan tueksi on hyvä ottaa tarinankerronta. Valjastetaan yhteiskuntatieteilijät mukaan tarinan kerrontaan. Hyvää Tampere All bright –brändiä tulisi hyödyntää tehokkaammin ja huomattavasti pidemmän aikaa. Tunnetun brändin rakentaminen kestää vuosia ja taas vuosia. Tarinan kerronnassa tulee hyödyntää rikasta ja menestyksestä historiaa ja onnistuneita paikallisia brändejä kuten NOKIA. Jakamalla alueen visio ja tarinankerronnan tehtävä median, kadunmiesten ja taksinkuljettajien kanssa saadaan lisää viestinviejä.

Parannetaan seurantajärjestelmiä ja tulosten levittämistä. Etsitään indikaattoreita, joilla arvioidaan innovaatiojärjestelmän toimintaa ja nostetaan esiin puutteita järjestelmässä. Kuvataan investointeja T&K-toimintaan ja siitä saatuja tuloksia, syntyneiden patenttien ja start-up yritysten yhteyttä, jne. On oltava kykyä analysoida, missä on onnistuttu ja missä epäonnistuttu, kun kehittämisoperaatioita on tehty. Epäonnistumiset pitää myös tuoda näkyviksi analysoidun tiedon avulla. Tarina ei ole uskottava, jollei ole faktatietoa ja tilastoja esitettäväksi. Pysyvä arviointijärjestelmä kantaa yli ohjelmakausien ja yksittäisten projektien.

Hankkikaa ulkopuolista näkökulmaa. Kansainvälinen neuvonantajaryhmä katalysoi kehitystä Säännöllisin väliajoin on hyvä toteuttaa kansainvälisiä vertaisarvioita. Vahva kansainvälisen vuorovaikutuksen ilmapiiri on tarpeen estämään liika sisäänpäin kääntyminen.

Metropoli-näkökulmaa kannattaa hyödyntää alueen kansainvälisessä markkinoinnissa. Nopean rautatieyhteyden saaminen Helsinki-Vantaan lentokentältä Tampereelle tulee nostaa edunvalvonnan agendalle.

KOULUTUKSESTA JA OSAAMISPÄÄOMASTA

Ainutlaatuinen yhteistyön ilmapiiri on havaittavissa yliopistojen ja yritysten välillä. Johdatusta yrittäjyyteen, riskinottamiseen ja kansainvälisillä markkinoilla toimimiseen kuitenkin tarvitaan, jotta opiskelijat ovat valmiita luomaan omia yrityksiä. Tämän tulisi olla kiinteä osa korkeakoulujen opinto-ohjelmia.

Työelämän osaamistarpeiden analysointi on osoittautunut vaikeaksi. Yritysten ja julkisen sektorin työnantajien ja opiskelijoiden kohtaamista varten on luotu monia hyviä käytäntöjä, mm. rekrytointitapahtumia ja Demola. Tässä on kuitenkin edelleen parannettavaa.

Tukea erityisesti IT-ammattilaisten ammatillisen profiilin kehittämiseen ja työttömyysuhan alta selviämiseen on tarjolla (Spirit ICT, Nokia Bridge, PROTOMO,...). Työnantajayritykset voivat olla mukana etsimässä uusia keinoja työntekijöiden keskenjäneiden opintojen loppuunsaattamiseksi. Yrittäjiksi ryhtyville tarvitaan tukea liiketoiminnan kehittämiseen ja volyymin kasvattamiseen, sekä kassavirran hallintaan. Sastamalan koulutuskuntayhtymän tarjoama, hyvin strukturoitu kotona selviytymisen oppimisympäristö on ollut suuri menestys.

Työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät näytä kohtaavan alueella. On ylitarjontaa IT-ammattilaisista. TTY on teollisuutta lähellä oleva korkeakoulu, joka tarvitsisi rohkeita otteita akateemisen yrittäjyyden kannustamisessa. Markkinoinnin ja yhteiskunnallisen näkökulman lisääminen teknillisiin opintoihin loisi uusia osaamisyhdistelmiä.

Alueen korkeakoulut vetävät puoleensa nuoria sekä kotimaasta että ulkomailta. Tarvitaan toimenpiteitä, joilla estetään koulutetun työvoiman muutto muualle. Alueella ei ole järjestelmää, jolla seurataan osaavan työvoiman muuttoliikettä.

INNOVAATIOTOIMINTAYMPÄRISTÖSTÄ

Innovaatioympäristön kehittämisen vetovastuu näyttää Pirkanmaalla olevan julkisen sektorin toimijoilla kuten yleisesti ottaen muissakin maissa. Yritysten innovaatiotoiminta kohdistuu niiden omiin tutkimus- ja kehityshankkeisiinsa. Muualta löytyy kuitenkin malleja, joissa julkisen sektorin vetovastuuta on jaettu suuryritysten, koulutuksen ja tutkimuksen kesken. Esimerkiksi 200 000 asukkaan Almeren kaupunki Hollannissa tavoittelee 50 000 uuden työpaikan luomista ilman hallituksen tukea. Tavoitteeksi on muun muassa asetettu tulla Big Data Capital of Holland.

Pirkanmaalla toteutettavan innovaatiopolitiikan keskiössä on avointen innovaatioalustojen kehittäminen. Arvioijat pitävät tärkeänä, että alustoilla on fyysinen sijaintipaikka, jossa kohdataan, saadaan virikkeitä ja rakennetaan yhteistyötä.

Alueelta puuttuu kattava ja tarkka start up -yritysten kehityksen seurantarjestelmä. Arvioijat korostavat, että Pirkanmaalle on tärkeämpää, että sata uutta yritystä kasvaa viiden hengen yrityksistä 50 hengen yrityksiksi kuin, että syntyy uusi Finlayson tai uusi Nokia. Tilastollinen start up -yritysten elinkaaris seuranta - Innovation Memory Database - voisi näyttää, milloin on saavutettu tila, jossa yli sata yritystä on kasvanut niin, että ne työllistävät jo 20-50 työntekijää.

Yksityisen rahoituksen vaatimattomuus on tyypillistä eurooppalaisessa ja suomalaisessa start up – kehityksessä. Julkisen sektorin on syytä kiinnittää huomiota tähän. Pitkän tähtäimen tavoitteeksi voisi arvioijien mielestä asettaa amerikkalaistyyllisen yritysrahoitusjärjestelmän.

Arvioijat kehottavat hyödyntämään alueen vahvaan paperiteollisuuteen, tietoliikenteeseen ja koneenrakennukseen liittyviä ydinkompetensseja. Yhdistämällä perinteisiä kompetensseja innovatiivisiin uusiin kompetensseihin, esim. paperiteollisuus ja 3D-tulostus, syntyy jotain aivan uutta.

Kaupunki – maaseutu asetelmaa kannattaa pitää silmällä. Innovatiivisia ratkaisuja löytyy molemmista, mutta isot aloitteet näyttävät sijoittuvan kaupunkiseudulla. Vaarana on, että hyvinvointi jakaantuu.

YHTEISTYÖSTÄ

Alueella yhteisesti muodostetusta rakennemuutostilanteiden hallintakonseptista on syytä viestittää julkisuudessa laajemmalle sekä yrityksille että asukkaille. Äkillisen tilanteen tullessa päälle tiedetään, mitä aseita varastossa on ja miten logistiikka ja viestintäjärjestelmä toimivat.

Arvioijat nostivat esiin liian homogeenisen ympäristön vaarat. Nokia-tausta voi olla myös hidaste tai este uudentyyppiselle innovaatioajattelulle. Innovaatioiden sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen tulee kiinnittää huomiota. ”Just call the professor” –ajattelua tulisi laajentaa haastamalla eri alojen professorit mukaan määrittelemään, mikä rooli ICT:llä voi olla osana eri teollisuustoimialoja. Tuoretta otetta tarvitaan klusteriajatteluun.

Alueen toimijoiden kansainväliset verkostot ja henkilökohtaiset suhteet tulee ottaa käyttöön innovatiivisten ideoiden kehittämisessä ja ulkomaisten yritysten houkuttelussa.

Markkinointiosaamisen puute näkyi arvioijille pidetyissä esityksissä! Myös Demolan opiskelijat tuntuivat keskittyvän tuotekehitykseen, ei markkinointiin.

”Nostakaa private-public-partnership alueella strategiseksi valinnaksi ja brändätkää se.”

PYSYVISTÄ, UUSISTA, INNOVATIIVISUUTEEN JA OSAAMISEEN PERUSTUVISTA TYÖPAIKOISTA

Alueen kyky edesauttaa pysyvien ideoiden ja työpaikkojen syntymistä rakennemuutostilanteissa liittyy sen proaktiivisuuteen. Pirkanmaalla tunnistettiin olevan kykyä kohdata kriisejä ja selvittää niistä ennakoivalla toiminnalla. Sekä julkisia että yksityisiä aloitteita löytyi. Paikalliseen toimintakulttuuriin liittyy avointa kokeilevuutta ja yhteistyötä ongelmien ratkaisemisessa, mutta myös uskon ja tietämyksen puutetta. Turha vaatimattomuus ei houkuttele. Tätä työtä tulee jatkaa.

Suomalaista hyvinvointivaltiota, maassa vallitsevaa sukupuolten tasa-arvoajattelua, korkeatasoista innovaatioympäristöä ja ainutlaatuista ensi vaiheen tukea uusille yrityksille tulisi enemmän mainostaa ulkomailta tuleville opiskelijoille, jotta varmistettaisiin heidän jäämisensä Suomen

työmarkkinoille. Määrittäkää ja nostakaa esiin alueen houkuttelevia puolia nuorten yrittäjien pitämiseksi seudulla ja uusien houkuttelemiseksi. Käyttäkää näitä elementtejä hyväksi brändäyksessä ja systemaattisissa markkinointiponnisteluissa. Tampere on synonyymi innovaatiolle ja korkealle elämän laadulle, pohjoismaiselle kulttuurille ja elämäntavalle, Nokia, Linux, Demola, Angry Birds,... Menestystä tukevat kaunis luontoympäristö, korkeatasoinen koulutus ja tutkimusympäristö, start-up yritysten saama tuki.

Yrittäjyysasenteen ja kunnianhimon puutetta havaittiin.

Tulisi löytää keinoja, joilla päästäisiin irti teknisten tieteiden dominanssista. Miten saadaan lisää tehokasta vuorovaikutusta insinöritieteiden ja yhteiskuntatieteiden välille? Tarvitaan yli sektoreiden meneviä koulutusohjelmia, yhteiskursseja sairaanhoitajille ja insinööreille, jne. Arviointiryhmä löysi keskuseudun ulkopuolelta hienoja ohjelmia, joissa luovia ajatuksia toteuttamalla syntyy yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja kestävyttä.

Hakekaa tasapainoa tyyliin: ICT kaikkialla, miehet ja naiset, perus- ja soveltava tutkimus, kaupunkiseutu ja maaseutu

Englanninkielinen raportti vertaisarvioinnin tuloksista ([linkki](#))